

EU Természet-helyreállítási Törvény: A jogbiztonság megteremtése a biodiverzitás és klímaválság kezelésében

SERE Jogi Munkacsoport^{i ii}

2023 május

1. A Természet-helyreállítási Törvény gyengítése vagy eltörlése negatívan befolyásolja a jogbiztonságot a fenntartható átmenet szempontjából

Az EU Bizottság javaslata a Természet-helyreállítási Törvényről (Nature Restoration Law - NRL) (2022. június) **kiegyensúlyozott és korszakalkotó jogi javaslat a biodiverzitás- és klímaválság kezelésére**, valamint a 2030-tól 2050-ig terjedő biodiverzitási és klímacélok elérésére. A korábban alkotott megelőző jogi stratégiák nagyrészt kudarcot vallottak: az európai élőhelyek és fajok többsége kedvezőtlen természetvédelmi állapotban van. **Az ökoszisztémák helyreállítását nagyságrendekkel szükséges fokozni**, mivel ez az egyik legfontosabb és leghatékonyabb intézkedés a jelenlegi környezeti válságok ellensúlyozására és a fenntarthatóbb társadalom felé való átmenet elősegítésére.

Az NRL **nagyobb jogbiztonságot biztosít a tagállamok, vállalkozások és érdekelt felek számára**. Egyértelművé teszi a jövőbeli célokat, és elősegíti a méltányos és igazságos átmenetet a fenntartható gazdaság felé Európa-szerte. Az NRL eltörlése vagy gyengítése csak további bizonytalanságot eredményezne a tagállamok, vállalkozások és más érintettek számára.

2. Nagyobb jogbiztonság az élőhely-helyreállítási kötelezettségek terén

A jelenlegi jogszabályok már tartalmazzak helyreállítási kötelezettségeket a tagállamok számára (például az Az EU madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelvei, a Vízkkeretirányelv, a Tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv). Azonban a hatályos jogszabályok alapján történő helyreállítás ad hoc alapon és gyakran kis léptékű projektek keretében valósul meg. A meglévő jogszabályok nem tartalmazzák a szükséges határidőket, valamint a részletes és egyértelmű kötelezettségeket a természet helyreállítására vonatkozóan. Ezek a hiányosságok jogi bizonytalansághoz és e jogszabályok eltérő alkalmazásához vezettek a különböző tagállamokban.

Az NRL **strukturált és integrált megközelítést kínál az élőhely-helyreállítás terén, és nagyobb jogbiztonságot teremt a tagállamok és érdekelt felek számára**, azáltal, hogy egyértelmű meghatározásokat, jogokat és kötelezettségeket, célokat és határidőket tartalmazó jogi keretet hoz

létre. Tartalmaz továbbá kötelezettségeket a mezőgazdasági rendszerek és a városi környezet vonatkozásában is, amelyek a meglévő jogszabályokból nagyrészt hiányoznak.

A helyreállított természet helyreállításával az **ökoszisztémák egészségesebbek, összekapcsoltabbak és ellenállóbbak lesznek**. Képesé válnak a környezeti hatások elviselésére, ezáltal **nagyobb rugalmasságot biztosítva** az emberi tevékenységek számára is.

3. Fokozott jogbiztonság az állapotromlás-elkerülési kötelezettségek terén

A helyreállított természet állapotromlásának elkerülése, mint hatékony politikai döntéshozatal

Az NRL tartalmazza a helyreállított természet állapotromlásának elkerülésére vonatkozó kötelezettségeket (4. cikk (6); 5. cikk (6)). Ezek a **kötelezettségek szükségesek ahhoz, hogy a törvény hatékony és eredményes legyen**: politikailag ellentmondásos, gazdaságilag értelmetlen és társadalmilag felelőtlen lenne időt és pénzt befektetni a természet helyreállításába, és később leromlását megengedni.

Az állapotromlás elkerülésének elve bizonyos élőhelytípusok esetén a Natura 2000 területeken kívüli nagyobb jogbiztonságot nyújt

Bizonyos élőhelytípusok területeinek (az NRL I. és II. mellékletében) nem szabad állapotromlást elszenvednie (4. cikk (7); 5. cikk (7)), még akkor sem, ha ezek az élőhelyek a Natura 2000 hálózaton kívül helyezkednek el. Ezt nagyon fontos kiemelni, mert ezen élőhelyek fenntartása hozzájárul a fajok és életközösségek kedvező természetvédelmi állapotának eléréséhez, és **megelőzi a jövőbeni további költséges helyreállítási intézkedéseket**.

A Natura 2000 területeken kívüli állapotromlás-elkerülési kötelezettségek nem újkeletűek: már léteznek bizonyos kötelezettségek a Natura 2000 területeken kívül más uniós jogszabályokban (beleértve az implicit kötelezettségeket a Natura 2000-n kívüli élőhelyek védelmére és helyreállítására, amennyiben a Natura 2000 területek kedvezőtlen természetvédelmi helyzetűek.; a konnektivitásra vonatkozó kötelezettségeket; a madárfajokra és élőhelyeikre vonatkozó védelmi kötelezettségeket a Madárvédelmi irányelv alapján, valamint az állat- és növényfajokra vonatkozó védelmi kötelezettségeket az Élőhelyvédelmi irányelv IV. melléklete alapján, amelyek mindenhol érvényesek; a jó környezeti állapot elérésére vonatkozó kötelezettségeket a Vízkeretirányelv alapján). Emellett számos tagállam rendelkezik bizonyos Natura 2000 területeken kívüli állapotromlás-elkerülési kötelezettségekkel a nemzeti jogszabályaiban is.

Az állapotromlás elkerülésének kötelezettségei az NRL-ben egyértelműek, világosak és holisztikusak, és **nagyobb jogbiztonságot nyújtanak**. Ha az említett kötelezettségek nem szerepelnének az NRL-ben, és további állapotromlás lenne engedélyezve, - ahogy ez a múltban történt - ez a mulasztás a természet helyreállítását utólag költségesebbé tenné. Sokkal több peres eljárást okozna, és további jogi bizonytalansághoz vezetne, ahogyan azt láthattuk a nitrogénválság során Hollandiában és más tagállamokban is.

Az állapotromlás elkerülésének kötelezettségei révén az NRL **hozzájárul a szükséges átmenethez egy fenntarthatóbb társadalom felé**, és lehetővé teszi a természet és az ember közötti jó egyensúly megteremtését (preambulum 49, 55, 58; 11. cikk (9)). **Az NRL azonban önmagában nem tiltja az emberi beavatkozásokat**. Számos fenntartható tevékenység, föld- és tengerhasználati gyakorlat létezik, amely kölcsönös előnyöket kínál mind a természet, mind az emberek számára. Az NRL alkalmas arra, hogy elősegítse és kiterjessze az ilyen gyakorlatok használatát az európai tagállamokban. A

fenntartható tevékenységek gazdasági életképességének biztosításával az NRL hozzájárulhat egy gazdagabb és ellenállóbb jövő létrehozásához mindannyiunk számára.

4. Nagyobb jogbiztonság a megújuló energiaforrások, éghajlatvédelmi intézkedések és élelmiszerbiztonság terén

Az NRL kivételeket tartalmaz a helyreállítási és állapotromlás-elkerülési kötelezettségek alól, amelyek lehetővé teszik például az éghajlatvédelmi intézkedéseket (4. cikk (8); 5. cikk (8)). **Az NRL összhangot és kölcsönös támogatást biztosít a biodiverzitás, a megújuló energia és az éghajlatvédelmi intézkedések között** (1. cikk (b), 4. és 5. cikk (8)(b); 4. cikk (9)(b); 11. cikk (5)(a); 12. cikk (2)(j-k); 15. cikk (1)).

Az NRL nem fogja veszélyeztetni az élelmiszerbiztonságot, sőt, épp ellenkezőleg. Az eddigi tanulmányok azt mutatják, hogy az agrárökoszisztémák helyreállítása hosszú távon pozitív hatással van az élelmiszertermelésre, és a természet helyreállítása biztosítékot jelent az EU hosszú távú fenntarthatóságára és ellenálló képességére (bevezetés 19, 49). A beporzó közösségek helyreállítása elengedhetetlen a szárazföldi ökoszisztémák működése, az emberi jóllét és az élelmiszerbiztonság szempontjából (bevezetés 46).

5. Rugalmasság a tagállamok számára

Az NRL egyfajta **rugalmasságot biztosít a tagállamoknak** abban, hogy meghatározzák, hol kell fokozni az élőhely-helyreállítást. A **Nemzeti Helyreállítási Tervek** révén a tagállamok maguk szabják meg a helyreállítandó szárazföldi és tengeri ökoszisztémák területét, illetve jelölhetik ki a helyreállításra szoruló agrár- és erdőterületeket stb. (11-12. cikkek).

Az NRL **nem írja elő az élőhely-helyreállítási kötelezettséget a tagállamok teljes területére**. A helyreállításra csak azokon a területeken van szükség, ahol az élőhelyek nem megfelelő állapotban vannak, és ahol az előírt kedvező referencia-terület elérése vagy a konnektivitás javítása érdekében újra kell létesíteni az élőhelyeket. A szárazföldi és tengeri ökoszisztémák esetében az NRL I. és II. mellékletében szereplő egyes élőhelytípus-csoportok kedvezőtlen állapotban lévő területének 10%-án nem kell helyreállítási intézkedéseket tenni (4. és 5. cikk (1)). A fajok élőhelyeinek helyreállítása szükséges ahhoz, hogy a fajok populációinak megfelelő szintjét elérhessük, mind a minőség, mind a mennyiség tekintetében. Nagyrészt a tagállamokon múlik, hogy hol és hogyan hajtják végre ezeket a helyreállítási követelményeket.

ⁱ A SERE Jogi Munkacsoportja a restaurációs jog szakembereiből áll különböző EU országokból. Ezt az összefoglalót írták: Prof. Dr. Alexandra Aragao (University of Coimbra), Eleonora Ciscato (University of Milan), Prof. Dr. An Cliquet* (Ghent University), Kris Decler (Research Institute for Nature and Forest), Harm Dotinga Vogelbescherming Nederland), Dr. Floor Fleurke, (Tilburg University), Prof. Dr. Aveliina Helm (University of Tartu), Francesca Leucci (University of Bologna), Prof. Dr. Volker Mauerhofer (Mid Sweden University), Matilde Meertens (Ghent University), Ana Mendes (Évora University), Prof. Dr. Hendrik Schoukens (Ghent University), Prof. Dr. Geert Van Hoorick (Ghent University) and Prof. Dr. Jonathan Verschuuren (Tilburg University);

*levelező szerző, An.Cliquet@ugent.be

- ii A SERE jogi munkacsoportjának részletesebb tájékoztatója:
<https://chapter.ser.org/europe/files-2023-04-sere-legal-working-group-assessment-nature-restoration-lawfinal-210423-pdf/>

6. Tévhitek a Természet-helyreállítási Törvényről

Sok tévhit és akár hamis információ is kering a Természet-helyreállítási Törvényről (NRL). Íme néhány fontos tény a törvényről:

Az EU természet-helyreállítási törvénye: mítoszok és tévhitek a SER Jogi Munkacsoportja cáfolja

1.

A Natura 2000 területeken kívüli természet első alkalommal válik védetté?

Nem, a Natura 2000-en kívüli fajok és élőhelyek védelme 1979 és 1992 óta szerepel az EU természetvédelmi irányelveiben.

Tilos lesz a gazdasági tevékenység a helyreállított területeken?

Nem, az olyan tevékenységek, mint a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat, akkor engedélyezhetők, ha fenntarthatóak és a természetet befogadók (11/9. cikk). Az intenzív termelésről a fenntartható termelésre való áttérést az EU/tagállamok támogatják (preambulum, 70. és 74. §)

2.

3.

Elveszítik-e az államok mérlegelési mozgásterüket?

Nem, a tagállamok: A) választhatják meg, hogy hol és hogyan állítanak helyre (12. cikk) B) engedélyezhetik a kiemelt közérdekű tevékenységeket (4. cikk és 5/8. cikk c) pont C) az élőhelyek 10%-át rossz állapotban hagyhatják, anélkül, hogy helyreállítanák (cikk 4/1 és 5/1).

Elveszítik a termelők a KAP támogatásokat?

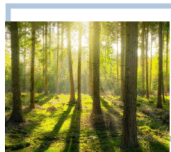
Nem, mert a KAP támogatja a természetbarát gyakorlatokat, és erre a célra elkülönített finanszírozást biztosít (preambulum 53. §). Emellett az Igazságos Átmeneti Alap és más alapok is léteznek az ökológiai átmenet támogatására (preambulum 70. §).

4.

5.

A helyreállítás veszélyezteti az élelmiszertermelést?

Nem, éppen ellenkezőleg, a bizonyítékok azt mutatják, hogy az agroökoszisztémák helyreállítása hosszú távon pozitív hatással van az élelmiszer-termelékenységre (preambulum, §15, §19, §46, §49, §56).

A helyreállítás súlyosbítja a klímaválságot?

Nem, vannak szinergiák a helyreállítási és az éghajlati politikák között (1/b. cikk); 4 és 5/8 b; 9 b); 11/5 a); 12/2 j) k) pont; 15/1)

6.

<https://chapter.ser.org/europe>

SER SOCIETY FOR
EUROPE ECOLOGICAL
RESTORATION
LEGAL WORKING GROUP

